

Verktyg för reflektions- textskapande i skolan

Hur får man 16-åringar att tycka att det är roligt att skriva? Att läsa och kommentera varandras texter? Eller att tänka källkritiskt?

I början av 2000-talet kom Ruth Grütters-Eiken, gymnasielärare i norska och tyska i Trondheim, i kontakt med bloggar för första gången. Först var hon skeptisk till fenomenet. Men, efter att ha i provat blogg som verktyg med sina elever i norska ändrade hon uppfattning. Hon hade hittat ett verktyg som passade i undervisningen, ett verktyg som underlättade ett mer jämställt förhållande mellan lärare och elever och som bidrog till att hennes elever skrev, läste och kommenterade varandras texter på ett nytt sätt.

Sedan dess har Ruth Grütters-Eiken i olika sammanhang använt sig av bloggar i sin undervisning både i norska och tyska, och numera är hon vid sidan av sitt arbete som gymnasielärare också doktorand vid NTNU, Norges tekniska och naturvetenskapliga universitet i Trondheim, och ämnet för hennes avhandlingsarbete är textskapande och bloggar i undervisningen

varför blogg

– Ett av målen med norskämnet på gymnasiet är att eleverna ska bli goda skribenter och enda sättet att komma dit är att de skriver mycket, att de är motiverade. Och för att bli en god textskapare måste du också vara en god läsare. Och

så ska du som lärare få 16-åringar som kanske hellre vill göra något helt annat att skriva – skriva mycket – och reflektera kring sitt skrivande.

I slutet av 1990-talet hade skolan där Ruth Grütters-Eiken arbetade börjat använda en lärportal, Classfrontier, och Ruth hade fått en timme i veckan i datasalen med sin klass i norska. Den typen av lärportaler för skolor var relativt nytt då, den gav möjlighet att strukturera både elever och lärares material i mappar, men som lärare kände sig Ruth egentligen ganska låst.

– Skillnaden mot tidigare var inte så stor, även om jag nu lade ut uppgifterna i en digital mapp. Som lärare gjorde jag fortfarande upplägget, jag kunde kommentera elevernas enskilda arbeten, men om jag ville länka mellan elevernas texter så fungerade det inte. Jag tyckte att det var ganska tungrott.

– För eleverna var inte heller skillnaden så markant. När de skrev och lade in sina texter i ämnesmapparna var det egentligen samma sak som om de hade skrivit ut det och gett mig på papper.

I det skedet introducerade Ruth Grütters-Eiken begreppet blogg i klassen. Eleverna tyckte till en början mest att hon var jobbig. Här hade de lagt ner ett antal timmar på att lära sig att hantera lärportalen och så kom Ruth och sa att de skulle göra en klassblogg. Bloggar var inte heller så kända då och eleverna visste egentligen inte vad hon pratade om.

När de ett par timmar senare hade skapat sitt livs första blogg, skrivit sina första inlägg och insett att de var ute på nätet med sin sida ökade intresset.

skriva, läsa, kommentera

– Vi säger ofta att ungdomarna inte läser, men vad gör de på nätet – de läser och skriver, och det kan vi använda oss av i skolan.

Ruths första bloggklass använde sina bloggar för att skriva olika texter. Och sedan hade de i uppgift att gå in och skriva minst två kommentarer till texter som klasskamrater hade skrivit.

– Det hade jag aldrig fått dem till om de skulle läst kopierade texter. Det blev också tydligt vem som hade skrivit kommentaren eftersom deras namn stod där. Och det stod på webben – deras texter och deras kommentarer var offentliga. För en del var det första gången de hade sitt namn på webben.

Att få skriftliga kommentarer av sina klasskamrater påverkade också deras skrivande. I klassen hade Ruth några killar som gärna ville vara lite mystiska och gåtfulla.

– Deras klasskamrater undrade i sina kommentarer vad de menade. Och killarna blev tvungna att förklara sig. Det hade mycket större effekt än om det bara hade varit jag som lärare som kommenterade.

– Det etablerades en skrivgemenskap som alla kände sig trygga i.

Ruth hade organiserat arbetet så att hon hade en klassblogg där hon själv skrev och sedan länkar till elevernas bloggsidor. Genom att bloggverktygen är gjorda för länkning och kommentarer blev det enkelt för henne att i klassbloggen plocka ut delar av elevers texter och kommentera olika saker som alla borde tänka på.

on och plan

källkritik och offentlighet

När eleverna använder bloggar som insamlingsverktyg i sitt nätskrivande innebär det att de lägger in länkar, klipper och klistrar och citerar.

– När de länkar till en annan sida på nätet så innebär det att de öppnar ett fönster till den sidan, de godkänner den. Och de gör det offentligt. Då måste de också gå igenom den sidan och tänka källkritiskt.

Det har blivit många diskussioner kring källkritik i de klasser Ruth har bloggat med. Samma sak gäller när de klipper och klistrar, eller citerar en annan sida på nätet.

– Vad är citat och vad är min egen text? Hur tydliggörs övergångarna, det har vi diskuterat mycket.

Att skriva på webben är ett offentligt skrivande. Även om inte enda utomstående läser klassens bloggar så finns möjligheten. Och på 2000-talet ingår det i skolans uppgifter att lära eleverna att skriva för offentlighet, påpekar Ruth.

läraren måste också

– Vi kan inte kräva att eleverna ska göra saker som vi inte gör själva som lärare, menar Ruth Grüters-Eiken.

Och är kravet att eleverna ska reflektera och skriva ner sina tankar bör också läraren göra det.

– Läraren måste också vara på hugget, och gärna skriva en liten kommentar, efter lektionen med sina egna reflektioner

Ruth Grüters-Eiken, lärare i norska och tyska, skriver sin doktorsavhandling om bloggar och textskapande i undervisningen.

och synpunkter på hur han/hon tyckte att lektionen i dag gick. Det behöver inte vara mycket, men ett par meningar.

Det är också viktigt att eleverna har klart för sig vad loggboken på nätet, eller bloggen, ska innehålla, vilka förväntningar man har på dem. Till exempel att de efter varje pass eller uppgift skriver ner vad de har gjort, hur de tycker att det har gått och att vad de lärt sig.

– Eleverna tror att de vet vad enlogg ska innehålla och efter ett tag blir det gärna mest svammel. De måste få lära sig ett språk för reflektion som de kan använda, menar Ruth.

Och där är det viktigt att även lärarna reflekterar över vad som försiggått. Det personlig tilltalet, kommenterandet är ett av bloggverldens kännetecken och det bör också lärare använda sig av menar Ruth. Bloggen kan enkelt användas för att enbart påminna eleverna om inlämningsdatum och vilka uppgifter som ska göras, men det kan bli så mycket mer om också läraren bidrar till reflektionen.

alla ämnen

Under åren som gått har Ruth använt blogg i många olika sammanhang i sin undervisning. Och oavsett om ämnet är Einsteins relativitetsteori eller norsk grammatik är hon övertygad om att bloggverktyget har stora fördelar för informationsinsamling, reflektion och publicering i undervisningen.

Hon tar grammatik som exempel, där hon själv använt bloggen som reflektionsverktyg. När eleverna jobbar med grammatiska frågor är webben ett bra ställe att hitta olika exemplifieringar. Eleverna skriver och länkar i sina bloggar om vad de har hittat och vad de har lärt sig om olika grammatiska termer.

– Ett par veckor senare när samma term kommer upp igen och de inte kommer ihåg kan de gå tillbaka i sin egen blogg och se vad de skrev då, titta på länkarna de hittade och inse att jo, men jag kan ju det här.

bloggar inte jämnt

Det är lätt att tro att Ruth Grütters-Eiken själv är en hängiven bloggare. Men så är det inte riktigt.

– Jag själv tillhör inte dem som har behov av att skriva i min blogg varje dag, säger Ruth.

Men hon använder verktyget på olika sätt även utanför klassrummet.

I samband med sin forskning har hon en blogg som används för att lägga ut tankar och texter kring det arbetet, för kontakt med forskarkollegor. Under en period hade hon också en blogg tillsammans med en annan lärare i tyska. I den bloggen, som var deras privata plats på nätet, diskuterade de pedagogiska frågor, gav varandra tips, skrev om vad som hade hänt i klassen, hur olika saker hade fungerat.

gruppblogg

Bloggar ses ofta som personliga journaler på nätet. Men Ruth Grütters-Eiken har också använt bloggar i samband med att eleverna arbetar i grupp. Då har gruppen en gemensam blogg som alla kan skriva inlägg i, ett gemensamt arbetsverktyg och en gemensam loggbok.

Hur bloggen kan fungera som gemensamt arbetsverktyg är en av de saker som Ruth Grütters-Eiken kommer att forska vidare kring i sitt avhandlingsarbete.

CARINA NÄSLUNDH

e-post: carina.naslundh@canit.se

Några av Ruths bloggar:

Ruth Grütters-Eikens hemsida:

<http://home.no.net/rutgr/>

Ruths blogg för att hålla föräldrarna informerade om seglatsen utmed Noorges kust "Oluffas skipsblogg":

www.oluffa2004.blogspot.com/

Blogg inför och under en klassresa till Tyskland

<http://1tyb.blogspot.com/>

Gruppbloggar i en norskklass:

<http://norskrom.blogspot.com/>

Ruth Grütters-Eiken resonerar med en student om hennes blogg.

Tankeredskap för forskning

Inom universitetsvärlden börjar det dyka upp allt fler bloggare. Det är doktorander som skriver bloggar om sina forskningsprojekt, forskare som håller aktuella bloggar inom sina områden.

Genom att bloggarna har karaktären av personliga journaler uppmunttrar de till personliga reflektioner kring det egna arbetet och ämnesområdet, samtidigt som det öppnar för kommentarer.

skolmarknad

En flitig svensk bloggare är Richard Gatarski, ekonomie doktor, som bland annat intresserar sig för skolrelaterad marknadsföring.

Förutom sin blogg har han också börjat experimentera med podcasting. I hans senaste program berättar rektorerna Anders Sjöberg och Tina Magnuson (Enskede skola) om besöket från TV4-programmet Melkers krogakut.

www.skolmarknad.info

Podcasten hittar du här:

<http://skolsmart.skolmarknad.info>

norsk kändisbloggare

Jill Walker på universitetet i Bergen har vi skrivit om tidigare i Datorn i Utbildningen. Jill undervisar bland annat mediestudenter och har dels skrivit sin avhandling om bloggar, dels är hon en flitig bloggare. Hon bloggar om sin forskning, om blogg som fenomen, om sina kurser och om sitt liv.

<http://jilltxt.net>

thinking with my fingers

Torill Mortensen är biträdande professor i mediekunskap vid högskolan i Volda och har forskat bland annat kring blogging och dataspel. På hennes blogg ligger också artiklar och rapporter.

– Jag skriver för att sortera mina tankar, säger Torill Mortensen i en intervju norska Aftenposten.

<http://torillsin.blogspot.com>